

Liiketoiminnan kehittäminen mehiläismetsästä peräisin olevaan hunajaan liittyen

Kathrin Böhling; Helena Eisele, LWF

Hunaja on sienien, marjojen, pähkinöiden ja pihkan ohella yksi metsien ei-puuaineisista tuotteista. YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön (FAO) määritelmän mukaan metsien ei-puuaineiset tuotteet ovat biologista alkuperää olevia tavaroita tai tuotteita metsistä: ”.. metsistä saadut tuotteet, jotka ovat muuta biologista alkuperää olevia aineellisia ja fyysisiä objekteja kuin kyseinen puu.” Saksassa on vapaa pääsy metsiin. Harrastekeräilijät saavat poimia sieniä ja marjoja omaan käyttöönsä rajoitetuissa määrissä. Joskus metsissä voi törmätä mehiläispesiin, jotka mehiläishoitajat ovat perustaneet sinne metsänomistajien suostumuksella.

Saksassa on kuitenkin epätavallista saada tuloja metsien ei-puuaineisista tuotteista. Yksityiset metsäyhtiöt, joilla on yli 200 hehtaaria metsää, saavat lähes 100 % tuloistaan puun myynnistä, kuntien metsäyhtiöt yli 90 % (Wühr 2019). Pienet yksityiset metsänomistajat, joiden pinta-ala on alle 50 hehtaaria, myyvät ainakin osan hakkuustaan tukkeina. Kuitenkin erityisesti pienet yksityiset metsänomistajat, joilla on alle 5 ha metsää, käyttävät puunsa ensisijaisesti energiakäyttöön (Hastreiter 2023). Muiden metsätuotteiden kuin puutavaran markkinointikanavia on vaikea löytää.

Metsien ei-puuaineisten tuotteiden mahdollisuudet liiketoiminnan kehittämisessä

Innovatiivinen käytännön hanke "Kestävä mehiläismetsä Hessen (Sustainable Bee Forest Hesse)", jota rahoitetaan EU:n yhteisestä maatalouspolitiikasta kolmen vuoden ajan (2022–2025), osoittaa, että hunajaan ja pähkinöihin liittyvän liiketoiminnan kehittäminen voisi olla kannattavaa. Tähän viittaa Göttingenin yliopistossa helmikuussa 2024 valmistunut pro gradu -tutkielma, jossa tutkittiin "lähes luonnontilaisen metsätalouden kannattavuutta toissijaiseen käyttöön".

Käyttäen nettohyötyarvomenetelmää – metsäekonomiassa laajasti käytettyä menetelmää, jolla tehdään vertailevaa analyysia pääoman käytöstä metsätalouden tuotantojärjestelmissä – Markus Ziegler tutki biologista monimuotoisuutta edistävän metsittämisen ansaintapotentiaalia keskittyen metsien ei-puuaineisiin tuotteisiin oletuksena 60 vuoden kiertoaika.

"Kestävä mehiläismetsä" -hanke Hessenissä

Hessen on yksi Saksan metsäisimmistä osavaltioista. Kuusivaltaiset metsät ovat kuitenkin kärsineet viime vuosina pahoin ilmastonmuutoksen vaikutuksista, kuten äärimmäisistä sääilmiöistä, myrskyistä ja niitä seuranneista kaarnakuoriaistartunnoista. Kuolleet ja paljaat metsäalueet luonnehtivat suurta osaa Keski-Saksan maisemasta. Kaksi maatalousyritystä on siksi yhdistänyt voimansa mehiläishoitajien ja mehiläisasiantuntijoiden kanssa kehittääkseen vaihtoehdon kuusella ja muilla havupuulajeilla metsittämiseksi. Nämä yritykset perustivat maaseudun innovaatioryhmän Kestävä mehiläismetsä Hessen (Sustainable Bee Forest Hesse), joka tarjoaa monipuolisen elinympäristön hyönteisille ja muille pölyttävälle hyönteisille, varastoi merkittävästi hiilidioksidia ja mahdollistaa puuntuotannon. Konseptissa yhdistyvät luonnonsuojelu sekä mehiläisten ja muiden pölyttäjien suojeleminen metsätaloudessa ja metsien ei-puuaineisten tuotteiden tuotannossa.

"Halusimme suunnitella metsän, joka tarjoaa elinympäristöjä mehiläisille ja muille pölyttävälle hyönteisille ilmastokestävillä puulajeilla. Myös metsäekosysteemin kasvava monimuotoisuus oli meille tärkeää. Samalla metsän pitää olla taloudellisesti kannattava metsänomistajalle,

joten toinen tärkeä elementti suunnittelussa oli, että talouden ja ekologian ei tarvitse sulkea toisiaan pois."

(Judith Treis, projektikoordinaattori)

Metsien ei-puuaineiset tuotteet tarjoavat uusia tulonlähteitä

Yksi tapa arvioida metsätalouden investointien kannattavuutta on nettonykyarvomenetelmä. Tässä menetelmässä alueen metsitystä tietyllä metsätalouden tuotantojärjestelmällä käsitellään investointina. Yhteensä viisi tällaisten tuotantojärjestelmien muunnelmia analysoitiin.

Pelkästään puuntuotantoon tähtäävään kuusimetsään verrattiin kahta muunnelmia pyökki-douglaskuusi-sekametsästä (hunajantuotannolla ja ilman hunajantuotantoa) ja kahta muunnelmia erilaisista lehtipuista koostuvasta metsästä, jotka eroavat toisistaan metsien ei-puuaineisten tuotteiden valikoiman osalta (hunaja, pähkinät, vadelmat). Marcus Ziegler osoitti, että metsien ei-puuaineiset tuotteet voivat avata uusia ansaintamahdollisuuksia metsänomistajille. Hän pääättelee olevan "...selvää, että maan lisäkäyttö [puumaisten kasvien kanssa hunajan ja pähkinöiden tuotantoa varten] voi nostaa pääoman arvon paljon korkeammalle kuin on maalla, jota käytetään pelkästään puuntuotantoon." Metsityksen jälkeen vielä avoinna oleva pyökki-douglaskuusisekametsä voidaan hyödyntää taloudellisesti hunajantuotannon kautta suhteellisen nopeasti. Kirsikkapuumetsikön muunnelmalla, jossa käytetään kastanjoita ja tuotetaan hunajaa, saattaisi olla vielä kannattavampi. Suurimmat tulot voidaan kuitenkin saavuttaa lehtipuumetsän muunnelmalla, jossa kasvatetaan pähkinöitä ja marjoja sekä tuotetaan hunajaa. Tässä hyvin plantaasimaisessa metsikössä, jota käytetään vain tietyissä olosuhteissa, erilaiset toissijaiset käyttötarkoitukset vakauttavat toisiaan.

Tutkimus osoitti myös, että yksittäisten puulajien valtiontuet ja metsitettyjen alueiden aitaus ovat "merkittävä investointien kannattavuuteen ja poistoaikoihin vaikuttava tekijä". Metsähallinnon rahoitusehdot voivat näin ollen kannustaa hyönteisystävällisten metsien istuttamiseen ja ylläpitoon sekä myös uusien ansaintamahdollisuuksien luomiseen metsänomistajille.

Metsähunajan liiketoiminnan kehittäminen edellyttää puite-edellytysten tukea

Euroopan metsäinstituutti (EFI) ja FAO ovat viime aikoina korostaneet metsien ei-puuaineisten tuotteiden potentiaalia (Martinez de Arano ym. 2021). Juuri julkaistussa raportissa "Non-wood forest products for people, nature and the green economy. Recommendations for policy priorities in Europe (Metsien ei-puuaineiset tuotteet ihmisille, luonnolle ja vihreälle taloudelle. Suositukset politiikan painopisteiksi Euroopassa)", kirjoittajaryhmä toteaa, että neljän tekijän olisi täytyttävä. "Kestävä mehiläismetsä" osoittaa, miten ensimmäinen (1) tekijä – metsien ei-puuaineisten tuotteiden suojelun ja kestävän tarjonnan turvaaminen - voidaan toteuttaa. Lisäksi on kolme muuta tekijää: 2) kilpailukykyisten ja oikeudenmukaisten arvoketjujen rakentaminen, 3) metsien ei-puuaineisia tuotteita koskevan avoimuuden, datan ja tiedonkulun tarjoaminen ja (4) mahdollistavien edellytysten luominen. Viljelijät ja mehiläishoitajat tekevät alueellista yhteistyötä "Kestävä mehiläismetsä" -hankkeessa. Olemassa olevia hunajan markkinointikanavia hyödynnetään uusien tuotteiden vakiinnuttamisessa markkinoille, joka on tärkeä askel liiketoiminnan kehittämisessä. Metsätaloutta ja politiikkaa koskevien päättäjien lisätukea kuitenkin tarvitaan kannustamaan muita metsänomistajia hoitamaan maataan metsien ei-puuaineisia tuotteita varten.

Lähteet

Hastreiter, H. (2023): Kleinprivatwald 2022 – Energiekrise und neue Fördermöglichkeiten. LWF aktuell 6/2023, s. 15-17.

Martínez de Arano, I., Maltoni, S., Picardo, A., Mutke, S. et al. (2021). Non-wood forest products for people, nature and the green economy. Recommendations for policy priorities in Europe. A white paper based on lessons learned from around the Mediterranean. EFI and FAO, Barcelona. <https://doi.org/10.36333/k2a05>

Wühr, F. (2019): Testbetriebsnetz Forst: Mitmachen und (alle) gewinnen. LWF aktuell 2/2019, s. 44-47.

Ziegler, M. (2024): Ökonomische Bewertung von Holz und Nicht-Holz-Produkten alternativer Kleinwaldflächen am Beispiel des Projektes Bienenwald-Hessen. Masterarbeit an der Fakultät für Forstwissenschaften und Waldökologie der Georg-August Universität Göttingen.

Further information

[Online article - German version](#)

Contacts

kathrin.boehling@lwf.bayern.de

FOREST4EU partners:

Funded by the European Union (Grant n. 101086216). Views and opinions expressed are however those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union or REA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

 FOREST4EU Project
 FOREST4EU Project
 info@forest4eu.eu

